

Rafael Beneyto

L'endeutament dels ajuntaments valencians i les retallades a l'autonomia local (2010-2013)

L'endeutament dels ajuntaments valencians i les retallades a l'autonomia local (2010-2013)

Rafael Beneyto

Resum:

Els ajuntaments han estat l'administració pública més maltractada pel desenvolupament de l'organització politicoadministrativa de l'Estat espanyol. No s'han respectat els principis d'autonomia local, subsidiarietat i suficiència financera, i amb l'excusa de l'estabilitat pressupostària i la sostenibilitat financera se'ls ha limitat moltíssim la capacitat de gestionar els assumptes públics i s'ha posat en perill el sistema de prestació dels serveis municipals.

El govern d'Espanya ha apostat per una reducció de l'estat del benestar mitjançant la recentralització politicoadministrativa i una limitació de l'autonomia local. Però els ajuntaments valencians han demostrat que no són cap problema per a complir el pacte d'estabilitat i creixement amb la Unió Europea.

1. Introducció

Els objectius de sostenibilitat financera i estabilitat pressupostària de les administracions públiques afecten en gran mesura el funcionament de l'economia. Després d'una època d'endeutament fàcil i abundant per a tots, a partir de l'any 2007 en vingué una altra de crisi financera, immobiliària i econòmica, en la qual inicialment el sector públic va assumir obligacions del sector privat de l'economia per a evitar la recessió. A partir de l'any 2010 al sector públic se li imposà la reducció del seu endeutament en uns anys de forta baixada dels ingressos i d'augment del dèficit. Aquesta política ha tingut unes conseqüències especialment greus en els ajuntaments, que són l'administració més pròxima als ciutadans i la primera porta on aquests manifesten les seues exigències i les seues necessitats bàsiques.

Les corporacions municipals que sorgiren de les urnes el mes de maig del 2011 han hagut de fer front a un conjunt de reptes extremadament durs: la limitació de l'endeutament, el pagament dels deutes endarrerits amb els proveïdors, la impossibilitat de tenir dèficit i de disposar del superàvit, etc. Malgrat això, també cal detallar un conjunt de mesures que han facilitat aconseguir els objectius d'estabilitat pressupostària i sostenibilitat financera. Em referisc, naturalment, a la

Les corporacions municipals constituïdes el maig del 2011 han hagut de fer front a un conjunt de reptes extremadament durs.

reducció mitjana del 5 % de la massa salarial dels funcionaris, l'eliminació de la paga extraordinària del mes de desembre de l'any 2012, l'augment del 10 % al tipus de l'Impost sobre Béns Immobles (IBI), etc.

Una manera de mesurar l'evolució del dèficit dels ajuntaments més directa i efectiva és mitjançant la variació de l'endeutament, ja que la manca d'ingressos suficients per a atendre les despeses es cobreix amb el crèdit. Per això analitzaré la seua evolució des de l'any 2010 fins a l'any 2013, considerant que en aquest període s'ha fet front a un important ajustament econòmic, a causa de la reducció dels ingressos i d'unes hisendes endeutades.

Començaré detallant les principals mesures adoptades pels diferents governs espanyols entre els anys 2010 i 2013, emmarcades entre dues fites: complir amb el Programa d'Estabilitat Pressupostària exigida per la Unió Europea mitjançant el seu procediment de dèficit excessiu obert l'any 2009, i fer front a la crisi del deute públic del mes d'agost del 2011 que

La normativa aprovada a partir del 2012 limita greument l'autonomia local. Però l'endeutament local ja no és un problema per a complir el pacte d'estabilitat i creixement amb la Unió Europea.

comportà la reforma constitucional d'eixe any. L'anàlisi serà més detallada pel que fa a les mesures que afecten les hisendes de les corporacions locals, i conclouré que la normativa aprovada a partir de l'any 2012 suposa una greu limitació de l'autonomia local, pel que fa al dret i a la capacitat efectiva dels ajuntaments d'ordenar i gestionar els seus assumptes públics, dintre del marc de la llei, però sota la seua responsabilitat i en benefici dels seus ciutadans.

Complementaré aquesta anàlisi mostrant l'evolució de les xifres de dèficit i endeutament públic del conjunt de les administracions públiques espanyoles durant els anys 2010-2013, en què es veurà el diferent comportament de l'administració central, les comunitats autònomes i les corporacions locals. Ara com ara pot afirmar-se que l'equilibri pressupostari i l'endeutament local no són un problema per a complir el pacte d'estabilitat i creixement amb la Unió Europea.

A continuació mostraré l'evolució de l'endeutament dels ajuntaments valencians entre els anys 2010 i 2013, agrupant-los per trams de mida de població. Les xifres per a permetre la seua comparació estan calculades per habitant i sobre els ingressos corrents. Conclouré amb una llista de millors pràctiques.

2. Organització politicoadministrativa de l'Estat espanyol. Carta europea d'autonomia local

La Constitució Espanyola (CE) de 1978 fixa l'organització politicoadministrativa de l'Estat. Es tracta d'una estructura multinivell en què participen tres tipus de govern: el central, l'autonòmic i el local —on s'inclouen els ajuntaments i les diputacions—, però no s'hi defineixen les relacions intergovernamentals ni les competències que les comunitats autònomes i les diputacions provincials exerceixen sobre els governs municipals. En la CE s'atribueix la competència sobre règim local a les comunitats autònomes (CCAA), però, malgrat això, el legislador estatal, ajudat per la doctrina del Tribunal Constitucional, es reservà la competència exclusiva per a fixar les bases del règim jurídic de les administracions locals. El que sí que queda clar en la CE són els principis que orienten aques-

L'administració central redueix l'autonomia local a un poder de caràcter administratiu, que és sotmés a una doble subordinació, estatal i autonòmica.

ta nova organització territorial, com ara l'autonomia per a la gestió dels interessos propis i la suficiència financera de les hisendes locals per a exercir les seues competències.

Pocs anys després (15 d'octubre de 1985), s'aprova la Carta europea d'autonomia local, i l'Estat espanyol es compromet a aplicar-la a tot el territori. Destaca la definició de l'autonomia local com el dret i la capacitat efectiva de les entitats locals d'ordenar i gestionar una part important dels assumptes públics, dintre de la Llei, sota la seua responsabilitat i en benefici dels seus habitants. També destaca el principi de subsidiarietat, que preveu que l'exercici de les competències públiques plenes i completes s'ha d'adjudicar a les administracions més properes als ciutadans. Continua amb el dret de les entitats locals a disposar dels recursos propis suficients per a exercir les seues competències i de la seua capacitat de disposar-ne lliurement.

El disseny de l'anomenat Estat de les autonomies acaparà tots els esforços de desenvolupament de l'organització politicoadministrativa, i per això les administracions locals hagueren d'esperar fins a l'any 1985 per a experimentar el primer intent de democratització i racionalització, amb l'aprovació de la Llei de bases de règim local (LBRL), i fins a l'any 1988 per a tindre la primera llei sobre les hisendes locals.

No és l'objectiu d'aquest breu comentari fer una anàlisi jurídica sobre la legislació local, sinó més aviat fer una valoració de com s'han tractat els principis d'autonomia local, de subsidiarietat, de suficiència financera i els instruments de participació ciutadana. Doncs bé, la tendència de l'administració central ha estat limitar l'autonomia local a sols una autonomia de caràcter administratiu i imposar a les entitats locals una doble i simultània subordinació, estatal i autonòmica. Enfront d'això, hi ha interpretacions de la CE que continuen defensant que l'exercici de les competències públiques corresponen a les autoritats més properes als ciutadans, i que res no impedeix que el govern local pugua crear els suports normatius adequats per a assegurar el benestar dels ciutadans i regular la convivència entre els veïns. Tampoc no s'ha d'oblidar que l'ordenació del territori és constitucionalment competència exclusiva de les CCAA —per la qual cosa no és correcta la reserva de legislació bàsica que fa l'Estat—, i que les competències d'execució sols corresponen a les administracions locals. El manteniment de

les diputacions provincials com a entitat local que facilita serveis als ajuntaments més menuts, però també com una divisió territorial per al compliment de les activitats de l'Estat, no és més que una limitació a les competències de les CCAA, i per tant una altra reserva centralitzadora de les competències d'ordenació del territori.

Al final, el debat l'ha guanyat la visió recentralitzadora, ja que la nova Llei 27/2013, de racionalització i sostenibilitat de l'administració local (LRSAL) ha estat el colp definitiu als principis d'autonomia local i de subsidiarietat, sense millorar gens ni mica la suficiència financera dels ajuntaments. Amb l'excusa de traslladar a l'administració local els principis d'estabilitat pressupostària i sostenibilitat financera, s'ha castigat l'administració pública menys endeutada, s'han imposat condicionants i controls, i s'ha posat en perill el sistema de prestació dels serveis municipals i, concretament, el sistema de serveis socials de proximitat.

Per a regenerar la democràcia, no hi ha res millor que fomentar la participació en la vida municipal.

Per a acabar aquest punt, voldria fer una xicoteta referència a la participació ciutadana en l'àmbit local. Si necessitem una regeneració democràtica, no hi ha res millor que fomentar la participació de la ciutadania en la vida municipal. La LBRL de 1995

definia els ajuntaments com a «canals immediats de participació ciutadana en els assumptes públics». Malgrat això, i en termes generals, la normativa bàsica estatal i autonòmica no ha contemplat aquesta singularitat, i tant la CE com la seua interpretació pel Tribunal Constitucional han limitat l'abast i la significació de la democràcia directa. La participació ciutadana ha quedat relegada a una simple confirmació de la democràcia representativa per a dotar d'una major legitimitat la presa de decisions. El legislador, tant estatal com autonòmic, facilita una participació merament deliberativa, amb capacitat d'influir però no de decidir. Sobre la base de les competències en matèria de règim local la Generalitat Valenciana ha adoptat una normativa específica de regulació de la participació en les entitats locals, però és poc ambiciosa. Han estat els ajuntaments els que han facilitat nous discursos participatius que superen els límits fixats per l'Estat; i així des d'una lògica informativa i consultiva s'avança cap a processos de deliberació i decisió, i des d'una participació de base associativa es camina cap a l'obertura participativa en termes inclusius.

En l'únic estudi que tenim sobre els models participatius en les administracions locals de la Comunitat Valenciana (Fran-

cés, García i Santacreu, 2007), es conclou que el que predomina són els reglaments municipals de participació ciutadana mitjançant consells en què s'integra el sector associatiu, generalment de caràcter consultiu i amb vocació de presència permanent. A partir d'aquest model es van incorporant les possibilitats de pressupostos participatius, consultes populars, agendes 21, fòrums de consulta, etc. La valoració de la participació ciutadana és més positiva en els ajuntaments més grans, encara que el 90 % afirmen que caldria una participació ciutadana més gran. Els pressupostos participatius són l'instrument que més s'estaven plantejant incorporar els ajuntaments. Més de la meitat dels ajuntaments que contestaren l'enquesta utilitzen instruments de participació ciutadana mitjançant les noves tecnologies de la informació i la comunicació.

3. Sistema de finançament local. Política d'estabilitat pressupostària

La CE de 1978 és l'origen del procés de descentralització fiscal, que amb el temps ha provocat un important canvi en l'organització territorial de les responsabilitats i les competències de gestió pública, i, com a conseqüència, en les relacions fiscals intergovernamentals.

L'any 1979 s'elegeixen els primers ajuntaments democràtics i els nous regidors es troben en una situació de crisi econòmica i financera (Calderón López, Pedro-A., 2011) per falta de liquiditat i molt d'endeutament amb proveïdors. L'exigència ciutadana de més i millors serveis municipals, i la falta de finançament suficient, ocasionava l'impagament a grans proveïdors i l'augment del crèdit. Davant d'aquesta situació, l'any 1983, l'administració central amb la primera llei de mesures urgents de sanejament i regulació de les hisendes locals assumeix tots els deutes comptabilitzats dels ajuntaments. En eixe moment tota la legislació sobre règim i hisendes locals era preconstitucional.

La necessitat de regular institucionalment les CCAA ocasionà un cert oblit del desenvolupament dels governs locals, primers receptors de la demanda creixent de serveis públics —tant en quantitat com en qualitat— amb què la ciutadania saludà el restabliment de la democràcia. Aquesta desproporció a les preocupacions reguladores ha ocasionat que les hisendes locals tingueren una primera Llei 39/1988, de 28 de desembre, que no va ser revisada fins a l'any 2002, mitjançant

la Llei 51/2002, de 27 de desembre. Finalment, l'any 2004, mitjançant el Reial decret legislatiu 2/2004, de 5 de març s'aprovà el text refós de la Llei reguladora d'hisendes locals (LRHL). No ens pot estranyar, doncs, que el sistema de finançament local presente importants debilitats, tant pel que fa a eficiència com pel que fa a equitat.

El finançament dels ajuntaments depén de: impostos locals sobre elements patrimonials (habitatge, sòl, vehicles, etc.) i sobre l'activitat econòmica; preus públics, taxes i contribucions especials sobre la base de l'aprofitament directe o indirecte dels béns i serveis públics utilitzats; transferències d'altres administracions, bé per participació en els ingressos tributaris de l'Estat, bé per subvencions i transferències incondicionades. Hi ha una relació directa entre la recaptació fiscal local i la localització de les bases gravades en la seua jurisdicció: impost sobre béns immobles (IBI), impost sobre vehicles (IVTM) i impost sobre activitats econòmiques (IAE).

No hi ha una planificació concertada de la descentralització entre els tres nivells de govern, i molt menys l'equilibri necessari en el repartiment dels ingressos.

Des d'una perspectiva teòrica, tradicionalment el sistema fiscal local s'ha fonamentat en el principi del benefici. La resposta a les preferències individuals i l'objectiu d'una major eficiència, condicionen que els ingressos públics aportats pels ciutadans responen a l'aprofitament dels béns i els serveis públics sol·licitats, de la mateixa manera que els preus de referència marquen

el benefici individual que obtenen de les actuacions locals.

El principi de descentralitzar les competències de despesa als nivells de govern més propers als ciutadans ha ocasionat que els ajuntaments assumisquen competències impròpies, que són responsabilitat d'altres administracions. Els impostos municipals s'han demostrat insuficients per a finançar aquestes despeses, per la qual cosa han estat necessàries les transferències des d'altres administracions i l'exigència de fons incondicionats determinats en funció de les necessitats objectives d'acord amb les competències assignades, per a respectar l'autonomia local. No trobem una planificació concertada de la descentralització de les funcions de despesa entre els tres nivells de govern (central, autonòmic i local) i molt menys l'equilibri necessari amb la descentralització dels ingressos que possibiliten el finançament de les despeses.

El principi de subsidiarietat no ha estat correspost en el món local amb un equilibri entre el finançament i el cost dels serveis que s'han de proveir, tant de competències pròpies

La política d'estabilitat pressupostària s'ha convertit en un instrument legal que limita la capacitat de decisió de les CCAA i els ajuntaments.

com d'impròpies. Per això la primera reivindicació que cal fer és la necessària compensació pels serveis de suplència que han assumit els ajuntaments.

La necessària reforma del sistema de finançament local requereix una prèvia clarificació de la distribució de competències entre els tres nivells de govern a l'Estat espanyol. A partir d'ací cal revisar el finançament local perquè complisca els principis constitucionals de suficiència, autonomia, eficiència, equitat, corresponsabilitat fiscal i lleialtat institucional. La concreció d'aquests principis requereix:

- El disseny d'un espai fiscal propi dels ajuntaments amb capacitat normativa sobre impostos, taxes, preus públics i contribucions especials; complementat per als ajuntaments de més de 20.000 habitants amb la participació en la recaptació de l'IRPF i l'IVA. Caldria assumir l'objectiu d'aconseguir un major equilibri entre les taxes i preus públics amb el cost dels serveis finançats amb eixos instruments.
- La diferència entre les necessitats de despesa i els ingressos de l'espai fiscal propi seria compensada amb un sistema de transferències incondicionades des de l'administració central i les CCAA, distribuïdes sobre la base de l'eficiència i l'equitat.
- L'estalvi net, les transferències de capital des d'altres administracions i l'endeutament caldria que finançaren les inversions necessàries.

Quan l'estabilitat pressupostària es fixa com una política prioritària, a la qual se subordina tota activitat pública, és difícil pensar que a curt termini —amb un consum privat sota mínims i una reducció espectacular de la renda de les famílies, amb caiguda de l'activitat i augment de la desocupació— les hisendes locals puguen disposar de noves fonts de finançament per a satisfer les necessitats dels ciutadans.

La política d'estabilitat pressupostària s'ha convertit en un instrument legal que limita la capacitat de decisió en el control del dèficit públic i l'endeutament de les administracions públiques, sobretot en les CCAA i els ajuntaments. El seu origen el trobem en el tractat de la Unió Europea (UE) acordat en Maastricht el 7 de febrer de 1992 per a la configuració de la Unió Europea i Monetària (UEM), mitjançant el qual s'implanta el

control rigorós de la despesa pública i del dèficit. Aquests límits (3 % del PIB per al dèficit públic i el 60 % del PIB per a l'endeutament públic) es converteixen en norma legal bàsica mitjançant el primer Pacte d'Estabilitat i Creixement (PEC) aprovat a Dublín l'any 1997. Són els antecedents de les lleis d'estabilitat pressupostària aprovades a l'Estat espanyol a partir de l'any 2001. Com que ja existia una certa descentralització pressupostària, la norma exigia la coordinació dels esforços entre totes les administracions públiques: la central, les CCAA i els ajuntaments. Les corporacions locals han d'ajustar els seus pressupostos al compliment de l'objectiu d'estabilitat pressupostària, per a la qual cosa el govern central determina anualment un objectiu. En cas de desequilibri, els ajuntaments han d'aprovar un pla de sanejament economicofinancer, que ha de ser autoritzat per l'administració central per a poder fer noves operacions de crèdit.

L'any 2006 s'introdüïren alguns canvis en la normativa per a flexibilitzar el compliment de l'objectiu d'equilibri pressupostari en línia amb la revisió del PEC feta l'any 2005. Així, quan la taxa de creixement del PIB és superior al 3 % cal tancar els comptes públics amb superàvit, i quan siga inferior al 2 % es permet un dèficit anual de l'1 % del PIB repartit un 0,75 % per a l'administració central, un 0,20 % per a les CCAA i un 0,05 % per a les corporacions locals.

La gran crisi que comença l'any 2008, primer financera i després econòmica, canvia radicalment l'escenari d'estabilitat pressupostària. L'any 2010 s'inicia a l'Estat espanyol un intens procés de reforma d'aquest marc, que arriba el 27 de setembre del 2011 a una reforma constitucional, en concret la de l'article 135. Però anem a pams.

Any 2010. S'aproven mesures extraordinàries per a la reducció del dèficit públic (Reial decret 8/2010, de 20 de maig), i per a garantir la contribució dels ajuntaments a l'esforç de consolidació fiscal, s'imposa la restricció de l'accés a l'endeutament i l'estalvi en despeses de personal (reducció del 5 % de la massa salarial del conjunt dels treballadors públics en termes anuals) per a aplicar-lo a l'amortització anticipada de préstecs.

Any 2011. S'insisteix en les mesures de consolidació fiscal, i així mitjançant el Reial decret 8/2011, d'1 de juliol, es torna a modificar la Llei d'estabilitat pressupostària per a introduir la regla de la despesa que s'aplicarà a l'administració central i a les corporacions locals. Es tracta de limitar el creixement de la despesa a l'increment mitjà del PIB (en termes nominals i durant 9 anys). Addicionalment es crea una línia de préstecs en l'Institut de Crèdit Oficial (ICO) per al pagament de les fac-

tures pendents el 30 d'abril del 2011. Com que l'administració central observa una important desviació de l'objectiu de dèficit, s'introdueixen, mitjançant el Reial decret llei 20/2011, de 30 de desembre, una sèrie de mesures per als anys 2012 i 2013, per a augmentar els ingressos de les corporacions locals (increment dels tipus de gravamen a l'IBI) i per a reduir les despeses (congelació salarial de sous, reordenació del temps de treball i eliminació de l'oferta d'ocupació pública). Però, malgrat tots els esforços, l'agost del 2011 es desencadena la crisi del deute públic a la UE, i amb la col·laboració del Fons Monetari Internacional, i la pressió d'Alemanya i els Estats Units, el govern central espanyol adopta la mesura més important, que, com ja s'ha dit abans, és la reforma de l'article 135 de la CE, mitjançant la qual:

- S'introdueix l'estabilitat pressupostària com a principi d'actuació de totes les administracions públiques.
- S'atorga prioritat absoluta al pagament dels interessos del deute públic.
- S'atorga el màxim nivell normatiu a la prohibició de superar els límits de dèficit estructural i de deute públic fixats per la UE.

Una reforma constitucional «expres» proposada pels dos principals grups parlamentaris, que realment era prescindible (Domínguez i López, 2012) i un gest cap a l'exterior (Del Campo, 2012), ja que el principi d'estabilitat pressupostària ja estava regulat, amb caràcter totalment vinculant, tant en la normativa espanyola com en l'europea, com ja hem vist.

Anys 2012. Es concreta la reforma constitucional mitjançant la Llei orgànica 2/2012, de 27 d'abril, d'estabilitat pressupostària i sostenibilitat financera. Des del punt de vista de les corporacions locals significa:

- Sols els queda l'opció de l'equilibri o superàvit pressupostari.
- Limitació global de la despesa en els termes ja definits per la reforma de la Llei d'estabilitat pressupostària de l'any 2011, i preferència absoluta del pagament del deute públic contractat, per damunt del pagament de les despeses de personal i d'obligacions contractades en exercicis anteriors.

- Obligació d'aprovar plans economicofinancers per al compliment de l'objectiu d'estabilitat pressupostària i plans de reequilibri en cas d'incompliment.
- Obligació de destinar el superàvit anual a la reducció del deute viu.
- Límit a l'endeutament públic, que analitzarem en l'apartat següent.

Com a conseqüència de l'empitjorament de la conjuntura econòmica, el govern central aprova dos nous reials decrets llei: el 4/2012, de 24 de febrer, pel qual es crea un sistema de finançament per al pagament dels proveïdors dels ajuntaments, la qual cosa reduirà el deute comercial acumulat; i el 20/2012, de 13 de juliol, que insisteix en mesures per a l'estabilitat pressupostària, com ara la reducció de les despeses de personal en eliminar la paga extraordinària del mes de desembre, i dels dies de lliure disposició per als treballadors municipals. En sentit contrari, l'augment del tipus de gravamen de l'Impost sobre el Valor Afegit (IVA) suposa un augment de les despeses.

Any 2013. Seguint amb el mateix objectiu de recuperar l'activitat econòmica, es renova el mecanisme de finançament per al pagament dels proveïdors dels ajuntaments i es possibiliten ajudes respecte a la participació en els tributs de l'Estat i respecte a l'endeutament municipal (Reial decret llei 8/2013, de 28 de juny).

El resultat de la política d'estabilitat pressupostària durant els anys que són l'objectiu d'aquest treball ha estat el següent:

Quadre 1. Evolució del dèficit de les administracions públiques 2010-2013 (percentatge del PIB sense incloure l'ajuda financera).

	2010	2011	2012	2013
Administració central	-5,92	-5,27	-5,20	-5,49
Comunitats autònomes	-2,94	-3,41	-1,86	-1,54
Administracions locals	-0,48	-0,39	0,22	0,41
Total	-9,33	-9,07	-7,28	-7,44

Font: Ministeri d'Hisenda.

Si observem l'evolució del dèficit de les administracions públiques, trobem el diferent esforç realitzat, molt superior en les CCAA que en l'administració central. Si la distribució

L'administració central distribueix l'objectiu de dèficit entre administracions públiques sense cap criteri proporcional.

de l'objectiu del dèficit haguera estat proporcional a la seua participació en la despesa pública, el dèficit de les CCAA hauria pogut evolucionar del -3,27 l'any 2010 al -2,60 l'any 2013, ja que la despesa pública gestionada per les CCAA representa el 35 % del total. En els ajuntaments hauria passat el mateix, ja que gestionen l'11 % del total de la despesa pública, per la qual cosa el dèficit hauria pogut estar entre el -1,03 % i el -0,82 %. Però a l'Estat espanyol l'administració central distribueix l'objectiu de dèficit entre la resta d'administracions públiques sense cap criteri proporcional i sense atendre la resolució del Parlament Europeu sobre finances públiques del 16 de gener del 2013, que diu que «els esforços de consolidació fiscal cal repartir-los entre les diferents administracions, atenent els serveis que presten». D'això se'n diu *lleialtat institucional*. Com també el fet que, d'acord amb dades d'Eurostat,

el govern espanyol és el que més ha retallat les transferències a les CCAA i ajuntaments de tota la Unió Europea entre els anys 2009 i 2013, mentre que altres governs europeus s'han ajustat el cinturó per no retallar a les administracions que presten els serveis bàsics als ciutadans: Espanya -60 %, Alemanya +50 %, Bèlgica i Suïssa +20 %. La

conclusió és clara, amb un comportament més equitatiu del govern central, tant en la distribució de l'objectiu del dèficit com en la distribució dels ingressos tributaris entre les diferents administracions, les retallades les hauria suportades l'administració central, i no les CCAA i els ajuntaments que s'encarreguen dels serveis públics fonamentals (sanitat, ensenyament i protecció social).

Les restriccions en la política de despesa han afectat la capacitat de prestació de serveis públics pels ajuntaments. El dèficit dels ajuntaments des de l'any 2012 ha deixat de ser un problema per al compliment dels Pactes d'Estabilitat i Creixement de l'Estat espanyol amb la UE. En el següent apartat analitzarem el principi de sostenibilitat financera i l'evolució de l'endeutament dels ajuntaments. Per a acabar aquest apartat, vull insistir en com la política d'estabilitat pressupostària del govern central ha vulnerat el principi d'autonomia local. La capacitat efectiva de les corporacions locals d'ordenar i gestionar una part dels assumptes públics, dintre del marc de la llei, sota la seua responsabilitat i en benefici dels seus ciutadans, ha estat fortament limitada.

4. Sostenibilitat financera dels ajuntaments. Límits a l'endeutament

La crisi financera, immobiliària i econòmica del món desenvolupat, iniciada a mitjans de l'any 2007, ha ocasionat un fort endeutament de les administracions públiques. Malgrat això, qualsevol anàlisi de l'endeutament dels ajuntaments cal fer-la conjuntament amb el nivell de competències i el sistema de finançament local, ja que l'assumpció de més serveis pel fet de ser l'administració més propera al ciutadà, juntament amb uns recursos financers molt limitats, com ja he mostrat en els apartats anteriors, no ha deixat més alternativa que recórrer a l'endeutament, bancari en èpoques de permissivitat i comercial dels proveïdors en èpoques de restriccions.

La despesa pública sol utilitzar-se com un estabilitzador econòmic en cicles de reducció de l'activitat. Així a l'inici de la crisi, concretament en l'any 2009 i en la Llei de pressupostos de l'Estat per a l'any 2010, s'amplia del 110 % al 125 % el límit d'endeutament per als ajuntaments sobre els ingressos corrents liquidats de l'any anterior.

A mitjans de l'any 2010 podem situar l'inici d'un canvi radical, ja que els canvis normatius suposaren la impossibilitat dels ajuntaments d'endeutar-se, fins i tot per a fer inversions, quan la seua estructura d'ingressos no ho possibilitava d'una altra manera, i es creava un problema real de finançament (Del Campo, 2012). Aquesta fortíssima restricció fou suavitzada mitjançant la Llei de pressupostos de l'Estat per a l'any 2011, permetent la possibilitat de recórrer a l'endeutament a llarg termini per al finançament d'inversions, sempre que l'ajuntament presentara estalvi net¹ positiu en la liquidació de l'any 2010 i el volum de capital pendent dels préstecs no superara el 75 % dels ingressos corrents² liquidats. Aquests límits foren fixats com a definitius mitjançant la Llei de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2013. Per a superar aquests límits cal l'autorització de l'Estat o de l'òrgan competent de la comunitat autònoma que tinga delegada la tutela financera, per a la qual cosa cal que l'ajuntament presente un pla de sanejament financer per a corregir el signe de l'estalvi

---

1. Estalvi net = ingressos corrents (impostos directes i indirectes, taxes, transferències rebudes i ingressos patrimonials) menys despeses de funcionament (personal, manteniment de serveis, subvencions i transferències) i menys càrrega financera (interessos i amortització de l'endeutament).

2. Ingressos corrents: impostos directes i indirectes, taxes, transferències rebudes i ingressos patrimonials.

Quadre 2. Evolució de l'endeutament de les administracions públiques 2010-2013 (milions de € i percentatges).

Anys	Total		Admin. Central		Seguretat Social		CCAA		Ajuntaments	
	milions de €	% PIB	milions de €	% PIB	milions de €	% PIB	milions de €	% PIB	milions de €	% PIB
2007	426.519	39,5	318.869	29,5	17.169	1,6	61.096	5,7	29.385	2,7
2010	727.598	67,3	551.557	51,0	17.169	1,6	123.419	11,4	35.453	3,3
2011	823.312	76,6	624.238	58,1	17.169	1,6	145.086	13,5	36.819	3,4
2012	1.011.721	95,9	762.104	72,2	17.188	1,6	188.424	17,9	44.005	4,2
2013	1.107.144	105,5	838.070	79,9	17.187	1,6	209.773	20,0	42.114	4,0

Font: Banc d'Espanya.

net i el volum d'endeutament. Malgrat això, serà impossible accedir al crèdit per als ajuntaments que presenten un nivell d'endeutament superior al 110 % dels ingressos corrents.

Abans però, la Llei orgànica 2/2012 que desenvolupava la reforma de l'article 135 de la CE, introduí el principi de sostenibilitat financera com «la capacitat per al finançament dels compromisos de despesa presents i futurs, sempre dintre dels límits de dèficit i deute públic fixats».

En el quadre 2 podem observar l'evolució de l'endeutament del conjunt de les administracions públiques entre els anys 2010-2013 d'acord amb el protocol de dèficit excessiu. He incorporat l'any 2007 perquè es visualitzen els efectes del primer any de la crisi.

L'administració central, inclosa la seguretat social, manté la major part de l'endeutament, un 77 % l'any 2013, mentre que les CCAA hi tenen una participació relativa del 19 % i els ajuntaments tan sols el 4 %. Tant les CCAA com els ajuntaments, molt lluny del pes que representen sobre el total de despesa pública (35 % les primeres i 11 % els segons). Pel que fa a la seua evolució des de l'any 2010, el comportament és diferent, ja que les CCAA augmenten el seu endeutament un 71 %, l'administració central un 52 % i els ajuntaments sols un 17 %. Unes majors competències de les CCAA i els ajuntaments en els serveis bàsics de l'estat de benestar (sanitat, ensenyament i protecció social) i un sistema de finançament, tant autonòmic com local, poc equitatiu són l'explicació. Cal recordar (Pérez i altres, 2013) que els ingressos tributaris que reté l'administració central són molt superiors a les despeses que generen les seues competències, mentre que a les CCAA i als ajuntaments els passa el contrari, són responsables de

competències que generen més despeses que ingressos tributaris recaptin, la qual cosa es compensa amb transferències de l'administració central, sempre insuficients i mai proporcionals a les despeses que caldria satisfer.

Resulta evident que les mesures de limitació de l'endeutament a les corporacions locals, molt més exigents, han permès aquestes xifres. Malgrat això, l'any 2012 amb el mecanisme de pagament a proveïdors (convertir crèdit comercial en financer) augmentaren el seu endeutament de colp en 8.676 milions de €. Des de llavors, i encara que el mecanisme de pagament a proveïdors augmenta el seu import fins a 10.910 milions de €, la xifra total d'endeutament es redueix en 3.497 milions de €. Un esforç que ha estat possible per l'eliminació d'inversions, la implantació de la regla de la despesa, la forta reducció en les despeses de personal, l'augment de la recaptació per l'IBI, i l'obligació de dedicar el superàvit a l'amortització anticipada de l'endeutament.

5. Col·laboració de la Generalitat Valenciana amb els ajuntaments

La participació de les hisendes locals en els tributs de les CCAA és un instrument de finançament contemplat en la CE. També trobem diferents recomanacions de la UE segons les quals les aportacions financeres a les hisendes locals, tant de l'Estat com de les CCAA, no han d'estar afectades a projectes d'inversió concrets.

La visió més centralista, que té el suport del Tribunal Constitucional, reserva a l'Estat la funció de garantir la suficiència financera de les hisendes locals, relegant les CCAA a actors secundaris en aquest important principi. Malgrat això, altres opinions (Ramos, 2012), basant-se en la Llei orgànica del finançament de les CCAA (LOFCA), reconeixen a les CCAA la funció de vetlar pel seu propi equilibri territorial i per la realització interna del principi de solidaritat.

On sí que trobem coincidència plena és en la reivindicació que es consolide la participació dels ajuntaments en els tributs de les CCAA mitjançant transferències incondicionades, distribuïdes amb criteris objectius i estables, i subjectes a actualització automàtica.

La Generalitat Valenciana fins a l'any 2010 no disposava de cap instrument general de col·laboració financera amb els ajuntaments, malgrat que la seua creació va ser prevista en

la reforma de l'Estatut de l'any 2006. Fins llavors existia un Fons de cohesió territorial per a ajudar les poblacions menys afavorides i potenciar el desenvolupament integral dels ajuntaments del País Valencià. També preveia en els seus pressupostos altres transferències de capital condicionades dintre del Pla de millora dels municipis. La dotació econòmica fou l'any 2008 de 10 milions de € per al fons i de 24 milions de € per al pla.

Mitjançant la Llei 1/2006, de 10 d'abril, de reforma de l'Estatut, la Generalitat Valenciana assumeix un compromís genèric de vetlar pel compliment dels principis d'autonomia i suficiència dels ajuntaments. En concret, s'inclou la participació en els tributs de la comunitat autònoma com a recurs per a les àrees metropolitanes i mancomunitats de municipis; es possibilita l'adopció de mesures de foment del sanejament de les hisendes locals per part de la Generalitat; i es crea el Fons de cooperació municipal. No fou fins a l'any 2010 que s'aprovà la Llei de règim local de la Comunitat Valenciana adaptada a la reforma de l'Estatut, on es preveia la regulació del Fons de cooperació municipal de la Comunitat Valenciana, però la legislatura autonòmica finalitzà l'any 2011 sense la dotació efectiva del Fons. Ara, estem acabant una nova legislatura sense la dotació econòmica del Fons de cooperació municipal.

Al País Valencià les transferències intergovernamentals de la Generalitat continuen fent-se segons raons polítiques en lloc de segons criteris d'eficiència i equitat.

I la qüestió està igual: en els pressupostos de la Generalitat Valenciana per a l'any 2014 no figura cap dotació econòmica per al Fons de cooperació municipal. Al País Valencià les transferències intergovernamentals de la Generalitat continuen fent-se segons raons polítiques en lloc de segons criteris d'eficiència i equitat. Així ho confirma l'estudi d'Ana Herrero i Jordi Vila (2014), en què sobre una mostra de municipis valencians conclouen que la coincidència política de l'ajuntament amb la Generalitat i el calendari electoral tenen un fort impacte en la distribució de les ajudes.

mentals de la Generalitat continuen fent-se segons raons polítiques en lloc de segons criteris d'eficiència i equitat. Així ho confirma l'estudi d'Ana Herrero i Jordi Vila (2014), en què sobre una mostra de municipis valencians conclouen que la coincidència política de l'ajuntament amb la Generalitat i el calendari electoral tenen un fort impacte en la distribució de les ajudes.

6. Evolució de l'endeutament dels ajuntaments valencians 2010-2013. Millors pràctiques

Analitzarem en aquest apartat el comportament dels ajuntaments pel que fa al seu endeutament. I ho farem en termes

de població i sobre els seus ingressos corrents. Pel tipus de serveis que donen els ajuntaments, molt centrats en les persones, el criteri de població resulta molt interessant i permet les comparacions. Per altra banda, els límits a l'endeutament sempre s'han fixat normativament en funció dels ingressos corrents, per la qual cosa la seua anàlisi pot ser complementària de l'anterior. Les dades d'aquest apartat s'han obtingut del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques a partir de les obligacions de subministrament d'informació previstes a la Llei d'estabilitat pressupostària i sostenibilitat financera. La informació sobre el deute viu ha estat facilitada per la Central d'informació de riscos del Banc d'Espanya (CIRBE), d'acord amb el protocol de dèficit excessiu, incloent-hi crèdits financers, valors de renda fixa, préstecs o crèdits transferits a tercers, facturatge (*factoring*) sense recurs, fons de finançament del pagament a proveïdors i associacions públi-coprivades. Les dades sobre els ingressos corrents vénen de la informació sobre la liquidació dels pressupostos facilitada pels ajuntaments a la Secretaria General de Coordinació Autonòmica i Local.

Les dades apareixen a escala d'ajuntament i per a aquest estudi hem fet les següents agrupacions i càlculs:

- En l'àmbit de comunitat autònoma en imports, variació entre 2010 i 2013 i per habitant a 31-12-2013.
- Dels ajuntaments valencians, tant l'evolució per habitant com sobre ingressos corrents dels anys 2010 a 2013, cada any i la variació entre l'inici i el final. Hem utilitzat els següents trams de població: fins a 1.000 habitants, entre 1.001 i 5.000 habitants, entre 5.001 i 15.000 habitants, entre 15.001 i 50.000 habitants, entre 50.001 i 150.000 habitants i a partir de 150.000 habitants.

Iniciem l'anàlisi amb la comparació de les dades per comunitat autònoma. En el quadre 3 observem per als ajuntaments valencians una evolució de l'endeutament en termes absoluts creixent, però per sota de la mitjana espanyola. Les CCAA que apareixen amb una reducció de l'endeutament (La Rioja, Navarra, País Basc, Astúries i Cantàbria) coincideixen amb aquelles que reben uns ingressos públics molt per damunt de la mitjana. No passa el mateix amb Andalusia, i Castella-la Manxa, els ajuntaments de les quals augmenten el seu endeutament, malgrat que els ingressos públics de la comunitat au-

Quadre 3. Evolució de l'endeutament dels ajuntaments per comunitat autònoma 2010-2013 (milers d'euros).

Comunitat autònoma	2010	2011	2012	2013	% Var. 2013-2010	Per habitant (*)
Andalusia	4.527.802	4.493.792	6.832.406	7.347.190	62,27	876
Aragó	1.053.052	1.050.971	1.184.891	1.137.514	8,02	852
Astúries	464.251	451.578	481.232	454.717	-2,05	428
Illes Balears	608.967	611.021	845.009	861.495	41,47	772
Canàries	842.471	780.340	1.020.308	964.444	14,48	457
Cantàbria	222.887	218.469	246.352	220.406	-1,11	374
Castella-Lleó	1.102.034	1.066.141	1.354.971	1.254.806	13,86	500
Castella-La Manxa	718.118	788.674	1.081.234	1.084.337	51,00	520
Catalunya	5.135.990	5.100.426	5.512.269	5.500.171	7,09	738
Extremadura	301.765	272.763	321.804	327.488	8,52	298
Galícia	641.523	645.640	773.456	715.498	11,53	260
Madrid	7.726.437	7.594.033	9.414.696	9.593.330	24,16	1.502
Murcia	729.659	717.229	968.901	1.018.288	39,56	696
Navarra	313.160	305.960	304.140	274.252	-12,42	431
País Basc	640.249	646.243	647.591	598.435	-6,53	276
La Rioja	123.351	127.063	118.898	99.009	-19,73	313
País Valencià	3.011.485	2.969.127	3.671.989	3.513.125	16,66	707
Total	28.163.201	27.839.470	34.780.146	34.964.507	24,15	753

Font: Ministeri d'Hisenda.

(*) Població a 1 de juliol del 2013. Font: INE.

tònoma superen la mitjana. Finalment, els ajuntaments d'Aragó, de Castella-Lleó, d'Extremadura i de Galícia, augmenten el seu endeutament, però ho fan prou per sota de la mitjana, tot i que els ingressos públics d'eixes CCAA també se situen per damunt de la mitjana.

En el mateix quadre 3 apareix l'endeutament per càpita dels ajuntaments agrupats per comunitat autònoma a finals de l'any 2013. Els ajuntaments valencians se situen per càpita lleugerament per sota de la mitjana (707 € sobre 753). Ordenats els ajuntaments per comunitat autònoma, de menor a major endeutament per càpita, els valencians se situen en el lloc 12é de 17 comunitats. Si comparem eixa ordenació amb la que resulta dels ingressos públics (Pérez i altres, 2013), observem les següents relacions:

- Navarra i el País Basc ocupen el lloc 1r i 3r en ingressos públics i el 2n i 7é en endeutament, però com que

tenen un sistema de finançament singular, potser això explica la coincidència de totes dues situacions.

- Els ajuntaments de Galícia, Extremadura, la Rioja, Cantàbria i Astúries, per aquest ordre, són els que presenten menys endeutament per càpita, i a la vegada els ingressos públics per habitant de les CCAA se situen prou per damunt de la mitjana.
- Destaca la situació dels ajuntaments de Castella-la Manxa i Castella-Lleó que se situen en l'ordenació d'endeutament per habitant (10a i 9a) prou pitjor que en la dels ingressos públics per càpita d'eixes CCAA (4a i 5a).
- Els ajuntaments valencians se situen al lloc 12é en endeutament per càpita i el País Valencià al darrer lloc (17a) en ingressos públics també per habitant.

Vegem ara l'evolució de l'endeutament dels ajuntaments valencians entre els anys 2010 i 2013 per habitant. En el quadre 4 apareixen les xifres ordenades per trams de població, com ja s'ha detallat a l'inici d'aquest apartat. La primera observació és que tots els ajuntaments, independentment de la mida de població, presenten un fort augment l'any 2012, com a conseqüència de la implantació del mecanisme de pagament a proveïdors aprovat eixe any, i mitjançant el qual es convertí crèdit comercial en financer. Pel que fa a la variació acumulada de tot el període, és en els ajuntaments més menuts (població de fins a 5.000 habitants) on més creix l'endeutament; destaquen els de població de fins a 1.000 habitants en què arriba a més que duplicar-se durant el període de l'anàlisi. Tots els trams d'ajuntaments excepte els que tenen una població entre 15.001 i 50.000 habitants i els de més de 150.000 habitants, han augmentat més el seu endeutament per habitant que la mitjana. Per altra banda són els ajuntaments més grans els únics que presenten una evolució a la baixa de l'endeutament durant el període analitzat.

Quadre 4. Evolució de l'endeutament per habitant en els ajuntaments valencians 2010-2013.

Trams de població	2010	2011	2012	2013	Var. 2010-2013
Fins a 1.000 habitants	287	273	537	619	115,28 %
De 1.001 a 5.000	299	305	497	517	73,24 %
De 5.001 a 15.000	402	404	551	529	31,38 %
De 15.001 a 50.000	485	474	581	558	15,10 %
De 50.001 a 150.000	644	637	849	892	38,48 %
Més de 150.000	842	830	931	836	-0,72 %
Total	589	580	716	687	16,61 %

Font: Ministeri d'Hisenda.

Pel que fa a la situació a 31-12-2013, tots els trams inferiors d'ajuntaments valencians (població fins a 50.000 habitants) presenten un endeutament per càpita inferior a la del conjunt del País Valencià, mentre que els ajuntaments més grans (a partir de 50.001 habitants) se situen per damunt.

Com s'observa en el quadre 5, tots els trams d'ajuntaments presenten un millor comportament en termes d'ingressos corrents respecte de la variació acumulada del deute per habitant, bàsicament explicada per la millora dels ingressos a causa de l'augment de l'IBI aprovat pel govern central. És també en els ajuntaments amb menys població (fins a 5.000 habitants) on més creix l'endeutament, però les diferències dels més menuts no són tan grans com en el cas del deute per habitant. En aquest cas, també en tots els trams d'ajuntaments excepte els que tenen una població entre 15.001 i 50.000 habitants i els de més de 150.000 habitants, el seu augment d'endeutament sobre els ingressos corrents és inferior a la mitjana. Com ja passava en l'endeutament per càpita, el grup d'ajuntaments més grans són els únics que presenten una evolució de l'endeutament sobre ingressos corrents a la baixa.

Quadre 5. Evolució de l'endeutament sobre ingressos corrents en els ajuntaments valencians 2010-2013.

Trams de població	2010	2011	2012	2013	Var. 2010-2013
Fins a 1.000 habitants	27 %	29 %	55 %	53 %	97,08 %
De 1.001 a 5.000	38 %	40 %	66 %	66 %	72,91 %
De 5.001 a 15.000	47 %	49 %	68 %	61 %	29,96 %
De 15.001 a 50.000	61 %	62 %	73 %	67 %	9,06 %
De 50.001 a 150.000	78 %	80 %	105 %	106 %	35,09 %
Més de 150.000	103 %	103 %	112 %	96 %	-6,69 %
Total	72 %	73 %	89 %	81 %	11,86 %

Font: Ministeri d'Hisenda.

Pel que fa a la situació a 31-12-2013, sols els ajuntaments més grans (població a partir dels 50.001 habitants) superen el límit del 75 %, a partir del qual cal sol·licitar autorització per a noves operacions de crèdit.

Podem concloure que durant els anys de crisi econòmica els ajuntaments més menuts han augmentat més l'endeutament, potser sota la influència del canvi del crèdit comercial de proveïdors per crèdit bancari (mecanisme de pagament a proveïdors). També és possible que les mesures d'ajuda mitjançant la reducció de les despeses de personal i l'augment de l'IBI, per la seua dimensió siguen de menor importància. Mentre els ajuntaments més grans, que tenen més possibilitats d'aprofitar les ajudes esmentades, parteixen d'una situació d'endeutament per habitant pitjor, bàsicament per un sistema de finançament que els és perjudicial.

Detallaré ara les millors pràctiques, així com els que superen el límit d'endeutament sobre ingressos corrents per trams de població. Així tenim:

- Ajuntaments amb població inferior als 1.000 habitants: 210 (veg. annex, quadre 8). Sense endeutament declarat a la base de dades: 57 ajuntaments (27%). Els ajuntaments de més de 500 habitants sense endeutament: 15. Els cinc ajuntaments més poblats sense endeutament: Cortes de Pallars, Tales, Xarafull, Alcubles i Bèlgida. Els cinc més poblats, amb un endeutament, tant per habitant com sobre ingressos corrents, per sota de la mitjana del tram: la Llosa, la Vall de Laguar, Xalans, Orxeta i Xert. Un total de 62 ajuntaments (30 %) superen el límit del 75 % sobre ingressos corrents i els cinc més

poblats són: les Useres, l'Ènova, Llocnou d'en Fenollet, Santa Magdalena de Polpís i Novetlè.

- Ajuntaments amb població entre 1.001 i 5.000 habitants: 166 (veg. annex, quadre 9). Sense endeutament declarat en la base de dades: 18 ajuntaments (11 %). Els cinc ajuntaments més poblats sense endeutament: Albalat de la Ribera, els Poblets, el Fondó de les Neus, Miramar i Agullent. Hi trobem 20 ajuntaments amb un deute per habitant inferior als 100 € i sobre ingressos corrents inferior al 15 %, dels quals els cinc més poblats (exclosos els ja citats) són: Bellreguard, Biar, Xaló, la Vilavella i Catadau. Els cinc més poblats amb un endeutament, tant per habitant com sobre ingressos corrents, per sota de la mitjana del tram: Sollana, Agost, Moixent, Formentera del Segura i les Alqueries. Un total de 51 ajuntaments (31 %) superen el límit del 75 % sobre ingressos corrents i els cinc més poblats són: el Verger, Polop, Aielo de Malferit, Vilallonga i la Pobla Llarga.

- Ajuntaments amb població entre 5.001 i 15.000 habitants: 80 (veg. annex, quadre 10). Sense endeutament declarat en la base de dades: 3 ajuntaments (4 %), Canet d'en Berenguer, Castalla i Orpesa. Hi trobem 16 ajuntaments amb un deute per habitant inferior als 250 € i sobre ingressos corrents inferior al 35 %, dels quals els cinc més poblats (exclosos els ja citats) són: Benissa, Nules, Alginet, Canals i Cocentaina. Els cinc més poblats amb un endeutament, tant per habitant com sobre ingressos corrents, per sota de la mitjana del tram: Benaguasil, Meliana, Alcàsser, Vilamarxant i Tavernes Blanques. Un total de 28 ajuntaments (35 %) superen el límit del 75 % sobre ingressos corrents i els cinc més poblats són: Monòver, Sant Fulgenci, Albaterra, Benifaió i l'Alcúdia.

- Ajuntaments amb població entre 15.001 i 50.000 habitants: 63 (veg. annex, quadre 11). Hi trobem 11 ajuntaments amb un deute per habitant inferior als 300 € i sobre ingressos corrents inferior al 40 %, dels quals els cinc més poblats són: Santa Pola, Crevillent, el Campello, Onda i Rojals. Els cinc més poblats amb un endeutament, tant per habitant com sobre ingressos corrents, per sota de la mitjana del tram: Alzira, Ontinyent, Ville-

na, Petrer i Aldaia. Un total de 22 ajuntaments (35 % del total) superen el límit del 75 % sobre ingressos corrents i els cinc més poblats són: Mislata, Burjassot, Borriana, Xàbia i la Vall d'Uixó.

- Ajuntaments amb població entre 50.001 i 150.000 habitants. En el quadre 6 figuren totes les dades. El grup el formen 11 ajuntaments. Els ajuntaments amb menys endeutament, tant per habitant com sobre ingressos corrents, són: Sant Vicent del Raspeig, Elda, Vila-real, Sagunt i Alcoi. Per sota de la mitjana del tram trobem, a més a més, 3 ajuntaments: Oriola, Torrevella i Paterna, pel fet que Gandia i Benidorm tenen un endeutament molt elevat i en augment en els darrers quatre anys. Superen el límit del 75 % sobre ingressos corrents: Gandia, Benidorm, Torrent i Oriola. Presenten reducció d'endeutament: Alcoi, Elda, Sant Vicent del Raspeig i Torrevella.

Quadre 6. Evolució de l'endeutament per habitant i sobre ingressos corrents en els ajuntaments valencians d'entre 50.001 i 150.000 habitants (en € i percentatge sobre ingressos corrents).

Població	2010		2011		2012		2013		% Var. 2010-2013	
	Per habitant	% sobre ingressos corrents	Per habitant	% sobre ingressos corrents	Per habitant	% sobre ingressos corrents	Per habitant	% sobre ingressos corrents	Per habitant	% sobre ingressos corrents
Alcoi	618	94	583	86	551	77	507	65	-17,92	-30,85
Benidorm	1.186	88	1.028	82	1.664	131	1.613	123	36,05	39,77
Elda	366	53	307	45	433	62	334	47	-8,91	-11,32
Gandia	1.421	148	1.453	180	2.196	290	3.052	378	114,83	155,41
Oriola	493	67	483	72	654	97	588	89	19,28	32,84
Paterna	405	52	437	53	771	98	711	73	75,74	40,38
Sagunt	415	49	433	55	423	45	479	54	15,37	10,20
S.Vicent del Raspeig	393	63	369	60	329	52	269	52	-31,50	-17,46
Torrent	536	80	601	92	736	112	698	101	30,22	26,25
Torrevella	651	79	613	79	702	81	635	71	-2,52	-10,13
Vila-real	300	36	420	49	436	51	401	45	33,54	25,00
Total	644	78	637	73	849	105	844	106	31,09	35,90

Font: Ministeri d'Hisenda

Quadre 7. Evolució de l'endeutament per habitant i sobre ingressos corrents en els ajuntaments valencians de més de 150.000 habitants (en € i percentatge sobre ingressos corrents).

Població	2010		2011		2012		2013		% Var. 2010-2013	
	Per habitant	% sobre ingressos corrents	Per habitant	% sobre ingressos corrents	Per habitant	% sobre ingressos corrents	Per habitant	% sobre ingressos corrents	Per habitant	% sobre ingressos corrents
Alacant	456	60	450	64	528	74	453	59	-0,83	-1,67
Castelló de la Plana	593	76	531	68	719	88	670	78	12,92	2,63
Elx	694	98	640	94	670	93	616	84	-11,30	-14,29
València	1.100	126	1.110	124	1.224	134	1.101	116	0,08	-7,94
Total general	711	103	683	103	785	112	710	96	-0,17	-6,80

Font: Ministeri d'Hisenda

- D'ajuntaments amb població superior als 150.000 habitants, sols n'hi ha 4. En el quadre 7 figuren totes les dades. Excepte València, la resta (Alacant, Castelló i Elx) se situen en un endeutament per habitant inferior a la mitjana, bàsicament per l'elevat endeutament del cap i casal. Superen el límit del 75 % sobre ingressos corrents tots excepte Alacant. La mateixa Alacant, Elx i València, redueixen el seu endeutament durant els quatre anys, mentre que sols Castelló l'augmenta.

7. Conclusions

Els ajuntaments han estat l'administració pública més maltractada pel desenvolupament de l'organització politicoadministrativa de l'Estat espanyol. No s'han respectat els principis d'autonomia local, subsidiarietat i suficiència financera, i amb l'excusa de l'estabilitat pressupostària i la sostenibilitat financera, se'ls ha limitat moltíssim la capacitat de gestionar els assumptes públics i s'ha posat en perill el sistema de prestació dels serveis municipals.

Les hisendes locals pateixen les conseqüències d'un fort desequilibri entre el seu finançament i el cost dels serveis que faciliten, tant de competències pròpies com d'impròpies. Per a millorar el finançament local cal el disseny d'un espai fiscal propi amb capacitat normativa sobre impostos, taxes, preus públics i contribucions especials, complementat per als ajuntaments de més de 20.000 habitants amb la recaptació de l'IRPF i l'IVA, i que la diferència entre les necessitats de despesa i els ingressos fiscals siga compensada per un sistema de

transferències incondicionades des de l'administració central i les CCAA.

Quan ja era el moment d'afrontar la revisió del sistema de finançament local, començà la crisi econòmica, i, amb els problemes del deute públic espanyol de l'any 2011, s'imposà la política d'estabilitat pressupostària. Una nova limitació a la capacitat de decisió i gestió dels ajuntaments. La reforma constitucional de l'article 135 es trasllada als ajuntaments amb la prohibició legal del dèficit, la limitació global de la despesa, l'obligació de destinar el superàvit anual a la reducció del deute viu i la limitació de l'endeutament públic.

Els ajuntaments han estat l'administració més maltractada. No s'han respectat els principis d'autonomia local, subsidiarietat i suficiència financera.

L'any 2012 els ajuntaments assoleixen el superàvit i deixen de ser un problema per al compliment dels plans d'estabilitat i creixement de l'Estat espanyol amb la UE, malgrat que la distribució de l'objectiu del dèficit feta per l'administració central no ha estat gens equitativa i ha reduït moltíssim les transferències als ajuntaments.

La sostenibilitat financera dels ajuntaments no s'ha plantejat des de la suficiència del seu finançament. Ans al contrari, s'ha imposat amb la limitació del recurs a l'endeutament i la prohibició de fer inversions. Aquestes mesures han provocat que l'endeutament global dels ajuntaments siga inferior al pes de la seua despesa pública; la seua evolució mostra el menor creixement de totes les administracions públiques entre els anys 2010 a 2013.

La relació dels ajuntaments amb les CCAA ha estat poc desenvolupada. Els primers tenen un dret constitucional a participar en els tributs de les segones, i aquestes tenen la tutela financera dels ajuntaments. Doncs bé, en el cas valencià, la Generalitat, malgrat haver previst en la reforma de l'Estatut de l'any 2006 i en la Llei de règim local la creació d'un Fons de cooperació municipal, a hores d'ara no l'ha dotat econòmicament; i practica, això sí, criteris polítics en lloc de criteris d'eficiència i equitat en la distribució de les seues transferències incondicionades.

L'endeutament conjunt dels ajuntaments valencians, en comparació amb la resta de CCAA, creix entre els anys 2010 i 2013 per sota de la mitjana espanyola, la qual cosa comporta que per habitant se situen també per davall de la mitjana.

En l'anàlisi de l'evolució de l'endeutament dels ajuntaments utilitze la població i els ingressos corrents, classificant-los per trams en funció de la seua dimensió. Els resultats mostren que:

- És en els ajuntaments més menuts (fins a 5.000 habitants) on més creix l'endeutament, mesurat tant per habitant com sobre ingressos corrents.
- En tots els trams d'ajuntaments, excepte els de població entre 15.001 i 50.000 habitants i de més de 150.000 habitants, creix l'endeutament, tant per habitant com sobre ingressos corrents.

L'Estat espanyol ha apostat per una reducció de l'estat del benestar mitjançant la recentralització politicoadministrativa i una limitació de l'autonomia local.

- Sols els ajuntaments de més de 150.000 habitants presenten una evolució a la baixa del seu endeutament entre els anys 2010 i 2013.
- En data 31-12-2013 tots els ajuntaments fins a 50.000 habitants presenten un endeutament per habitant i sobre ingressos corrents per sota de la mitjana. I sols els ajuntaments més grans (a partir de 50.000 habitants) de mitjana superen el límit del 75 % sobre ingressos corrents.

Al darrere d'aquestes xifres pot haver-hi la influència de les mesures legals adoptades entre els anys 2010 i 2013 de canvi del crèdit comercial de proveïdors per crèdit bancari, la reducció de les despeses de personal i l'augment dels ingressos de l'IBI.

L'Estat espanyol ha apostat per una reducció de l'estat del benestar mitjançant la recentralització politicoadministrativa i una limitació de l'autonomia local. Però els ajuntaments valencians han demostrat que no són cap problema per a complir el pacte d'estabilitat i creixement amb la Unió Europea.

Bibliografia

- BANCO DE ESPAÑA (diferents anys): «Deuda según el Protocolo de Déficit Excesivo».
- CALDERÓN LÓPEZ, Pedro Antonio (2011): «Los gobiernos locales en España y el acceso al endeudamiento». X Congreso. Asociación de Ciencia Política y de la Administración.
- CONSEJO ECONÓMICO Y SOCIAL (2012): «El marco de estabilidad presupuestaria español».
- CONSELLERIA D'HISENDA I ADMINISTRACIÓ PÚBLICA (2013 i 2014): «Presupostos de la Generalitat».
- CORDERO FERRERA, José Manuel; MURILLO HUERTAS, Inés (2008): «La participación de los municipios en los ingresos de las Comunidades Autónomas», *Presupuesto y Gasto Público*, núm. 58, Instituto de Estudios Fiscales.
- DEL CAMPO RUIZ DE ALMODOVAR, Luis Fernando (2012): «La Ley Orgánica 2/2012, de 27 de abril, de estabilidad presupuestaria y sostenibilidad financiera y su aplicación en las entidades locales», *Revista Electrónica CEMCI*, núm. 15, Centro de Estudios Municipales y de Cooperación Internacional.
- DOMÍNGUEZ MARTÍNEZ, José M.; LÓPEZ JIMÉNEZ, José M. (2012): «La reforma de la política de estabilidad presupuestaria en España: análisis de la Ley Orgánica de Estabilidad Presupuestaria y Sostenibilidad Financiera», número 9 de la serie «Documentos de Trabajo», Instituto Universitario de Análisis Económico y Social de la Universidad de Alcalá.
- EXPÓSITO, Enriqueta (2013): «Participación Ciudadana en el Gobierno Local. Un análisis desde la perspectiva normativa», *Revista Aragonesa de Administración Pública*, núm. XIV.
- FRANCÉS GARCÍA, Francisco José; GARCÍA GARCÍA, José Tomás; SANTA-CREU FERNÁNDEZ, Óscar (2007): «Modelos participativos e innovación democrática local en los municipios valencianos», *Working Papers* núm.1, Instituto Universitario de Desarrollo Social y Paz.
- FOLGADO BLANCO, José (2011): «Endeudamiento de las entidades locales y estabilidad presupuestaria», *Revista Española de Control Externo*, núm. 38.
- GOICOECHEA BILBAO, Iker; LÓPEZ HERRERA, Carmen (2014): «Radiografía del endeudamiento de las entidades locales: evolución y expectativas», *Cuadernos de Información Económica*, núm. 241.
- GRAJAL CABALLERO, Inmaculada (2013): «El endeudamiento de las corporaciones locales a partir del 1 de enero de 2013: régimen jurídico e implicaciones con la estabilidad presupuestaria y sostenibilidad financiera», revista *Auditoría Pública*, núm. 59.
- GUILLAMÓN, María Dolores *et al.* (2011): «Evaluación de la deuda pública local en España», *Revista Española de Financiación y Contabilidad*, núm. 151.
- HERRERO, Ana; VILA, Jordi (2014): «Generalitat, Diputación de Valencia y Municipios: ¿una relación clientelar?», XXI Encontre d'Economia Pública, Girona.
- INE (diferents anys): «Población por Comunidades Autónomas».
- LAGO PEÑAS, Santiago; MARTÍNEZ-VÁZQUEZ, Jorge (2014): «La política tributaria y las corporaciones locales: elementos de análisis y discusión», revista *Papeles de Economía Española*, núm. 139, FUNCAS.

- MINISTERIO DE HACIENDA Y ADMINISTRACIONES PÚBLICAS (2014): «Datos presupuestarios de las entidades locales», Secretaría General de Coordinación Autonómica y Local.
- MINISTERIO DE HACIENDA Y ADMINISTRACIONES PÚBLICAS (2014): «Nota Informativa sobre el Régimen legal aplicable a las operaciones de endeudamiento a largo plazo a concertar por las entidades locales en el ejercicio 2014».
- MINISTERIO DE HACIENDA Y ADMINISTRACIONES PÚBLICAS (diferents anys): «Evolución del déficit público de las administraciones públicas».
- MINISTERIO DE HACIENDA Y ADMINISTRACIONES PÚBLICAS (diferents anys): «Deuda viva de las entidades locales».
- PEDRAJA CHAPARRO, Francisco *et al.* (2014): «De necesidades y virtudes: El refuerzo del principio del beneficio en la Hacienda Local», revista *Papeles de Economía Española*, núm. 139, FUNCAS.
- PÉREZ, Francisco *et al.* (2013): «Criterios y propuestas para un nuevo sistema de financiación autonómica». Corts Valencianes.
- RAMOS PRIETO, Jesús (2009): «Los fondos autonómicos de cooperación o financiación local», revista *Fundación Democracia y Gobierno Local*.
- RAMOS PRIETO, Jesús (2012): «Las relaciones de colaboración financiera de las Comunidades Autónomas con las Entidades Locales», *Anuario Aragonés de Gobierno Local*, número 3.
- SUÁREZ PANDIELLO, Javier (2008): «Como abordar la reforma de la financiación local», en *Informe sobre financiación local*, Fundación Democracia y Gobierno Local.
- UTRILLA DE LA HOZ, Alfonso (2008): «Análisis del sistema de financiación local en España y propuestas de reforma», en *Informe sobre financiación local*, Fundación Democracia y Gobierno Local.
- VILA I VILA, Jordi (2012): «El endeudamiento de los municipios. ¿Una cuestión de comportamiento político?», *Presupuesto y Gasto Público*, núm. 66, Instituto de Estudios Fiscales.

Annex

Endeutament dels ajuntaments valencians de fins a 50.000 habitants l'any 2013

Font: Ministeri d'Hisenda i Banc d'Espanya.

Quadre 8. Endeutament per habitant i sobre ingressos corrents en els ajuntaments valencians de fins a 1.000 habitants (en € i percentatge sobre ingressos corrents) l'any 2013.

Ajuntament	Deute 2013 (milers de €)	Habitants	Deute/Habitant	Ingressos corrents (€)	Deute/Ingressos corrents
Cortes de Pallars	0	981	-	3.054.285,83	0%
Tales	0	889	-	558.566,48	0%
Xarafull	0	819	-	2.192.046,40	0%
les Alcubles	0	743	-	580.556,25	0%
Bèlgida	0	714	-	496.182,66	0%
Geldo	0	671	-	382.442,69	0%
Senija	0	661	-	418.243,41	0%
Villargordo del Cabriel	0	654	-	616.141,59	0%
Torres Torres	0	631	-	714.998,37	0%
Sella	0	615	-	505.003,14	0%
Murla	0	604	-	513.707,91	0%
Costur	0	575	-	274.774,11	0%
Figuerols	0	571	-	437.999,92	0%
Bicorb	0	549	-	470.913,59	0%
l'Alqueria d'Asnar	0	512	-	620.548,24	0%
Benimantell	0	487	-	389.542,41	0%
Beniflà	0	464	-	401.623,94	0%
Cinctorres	0	459	-	339.365,35	0%
Sot de Ferrer	0	439	-	403.238,41	0%
Dosaigües	0	437	-	729.183,67	0%
Benimeli	0	435	-	330.118,34	0%
el Camp de Mirra	0	435	-	421.798,76	0%
Sagra	0	432	-	358.603,46	0%
Benimarfull	0	423	-	357.090,29	0%
Montan	0	404	-	360.630,01	0%
Millars	0	401	-	588.275,90	0%
Andilla	0	380	-	772.057,20	0%
Terrateig	0	310	-	219.081,92	0%
Algimia d'Almonesir	0	301	-	250.044,28	0%
Teresa	0	286	-	286.940,55	0%
la Pobla de Benifassà	0	254	-	177.831,13	0%
Confrides	0	243	-	193.128,59	0%
Alcosser de Planes	0	241	-	179.749,80	0%
Cirat	0	233	-	398.450,83	0%
Portell de Morella	0	226	-	395.364,86	0%
Castellfort	0	222	-	392.923,62	0%
la Mata de Morella	0	208	-	144.803,72	0%
Barraques	0	193	-	493.228,13	0%
Beniardà	0	188	-	174.918,36	0%
Aielo de Rugat	0	174	-	175.819,61	0%
Benafer	0	169	-	132.945,67	0%
Todolella	0	152	-	363.431,01	0%
Llocnou de la Corona	0	151	-	95.431,33	0%

Balones	0	147	-	133.032,04	0%
Pina	0	139	-	423.405,05	0%
Olocau del Rei	0	133	-	261.224,77	0%
Almudaina	0	128	-	85.707,02	0%
Benifallim	0	123	-	114.427,34	0%
Xodos	0	118	-	107.571,11	0%
Vilamalur	0	82	-	72.532,77	0%
Pobla de Sant Miquel	0	75	-	99.062,00	0%
Sacanyet	0	72	-	91.964,16	0%
Vallat	0	63	-	70.047,09	0%
Pavies	0	59	-	38.559,25	0%
Famorca	0	51	-	46.124,10	0%
Sempere	0	43	-	35.645,54	0%
Castell de Cabres	0	15	-	18.640,85	0%
la Torre d'en Doménech	7	226	30,97	126.848,04	6%
Teresa de Cofrents	23	662	34,74	1.424.715,20	2%
Bolulla	23	448	50,85	252.883,67	9%
Forcall	31	510	60,78	1.221.096,90	3%
Aranyel	12	185	65,53	176.539,35	7%
les Fonts d'Aiòder	10	143	66,71	143.074,02	7%
Xóvar	25	346	72,25	595.554,49	4%
Beniatjar	17	233	72,96	187.480,11	9%
Aiòder	16	197	81,22	189.303,33	8%
Agres	46	565	81,62	342.458,10	13%
la Vall d'Ebo	25	281	90,51	272.986,64	9%
Vistabella del Maestrat	38	402	94,53	381.015,38	10%
Otos	46	466	98,71	370.528,70	12%
el Ràfol d'Almúnia	74	719	102,92	656.867,91	11%
Benigembla	59	566	104,91	434.579,03	14%
Vilanova de la Reina	8	69	114,24	84.136,36	9%
Guardamar de la Safor	56	483	115,94	996.785,56	6%
Domeny	88	713	123,95	914.151,70	10%
la Pobla d'Arenós	22	174	126,44	209.418,65	11%
Algar de Palància	67	528	126,89	672.546,40	10%
Benimuslem	88	664	133,24	437.865,75	20%
la Font de la Reina	8	56	134,56	74.822,08	10%
Benissoda	59	428	137,85	378.675,36	16%
Herbers	8	57	140,35	52.437,84	15%
la Llosa	139	981	141,93	840.364,04	17%
Alcoleja	29	199	145,13	173.827,90	17%
Emperador	109	661	164,90	239.559,97	46%
Pinet	29	173	167,05	121.794,27	24%
Vall de Gallinera	105	609	172,04	490.842,14	21%
Cases Baixes	38	213	177,53	235.343,39	16%
Castell de Castells	92	483	190,28	324.453,03	28%
Fanzara	70	365	192,49	254.284,56	28%
Alfafara	81	415	194,05	233.809,18	34%
Figueroles	100	512	195,31	560.127,68	18%
la Vall d'Alcalà	36	177	204,81	181.692,88	20%
Tàrbena	172	797	215,96	466.996,80	37%
Almiserà	67	309	216,78	193.201,68	35%
Xert	189	862	219,26	686.408,06	28%
Benimassot	26	113	230,66	83.553,51	31%
Gaianes	110	446	246,84	394.488,52	28%
Sant Rafel del Riu	135	546	247,25	418.266,06	32%
Bugarra	205	811	252,91	940.395,95	22%
Zarra	136	529	257,52	528.757,69	26%
Fuenterrobles	194	712	272,58	470.901,12	41%
Aín	36	132	274,81	124.231,63	29%
Planes	232	817	283,92	508.770,20	46%

Montitxelvo	208	666	312,58	447.338,03	47%
Sanet i Negrals	209	664	314,71	541.228,83	39%
Benifato	64	198	322,43	114.947,70	56%
Millena	69	215	322,76	90.378,68	77%
la Granja de la Costera	124	382	323,72	219.166,00	56%
Llocnou de Sant Jeroni	185	555	333,92	433.225,14	43%
Xestalgar	231	681	339,94	649.880,75	36%
la Iessa	87	254	342,52	566.890,81	15%
l'Atzúbia	258	744	346,68	522.900,07	49%
Benilloba	279	794	351,64	499.662,08	56%
la Vall de Laguar	339	942	360,25	825.424,70	41%
Orxeta	334	916	365,17	603.828,58	55%
la Vall d'Almonesir	104	270	385,19	224.931,98	46%
Caudete de las Fuentes	271	692	391,54	645.008,14	42%
Tormos	153	386	395,86	366.569,98	42%
Alpont	292	724	403,20	680.992,87	43%
Caudiel	308	753	409,39	670.016,80	46%
Sucaina	76	184	413,86	160.985,28	47%
Gorga	110	264	415,44	169.335,99	65%
Vilafermosa	204	491	415,48	1.344.978,94	15%
Toràs	106	250	424,00	281.703,45	38%
Sot de Xera	169	384	439,36	462.648,48	36%
Eslida	411	906	453,70	737.615,95	56%
Cotes	175	385	455,49	246.120,92	71%
Castellonet de la Conquesta	69	152	456,26	163.190,09	42%
Sellent	176	371	473,75	431.151,51	41%
Tollos	19	38	506,43	267.404,10	7%
la Salzadella	416	817	509,20	410.053,51	101%
Penàguila	166	321	517,72	336.070,41	49%
Canet lo Roig	427	817	523,19	464.056,69	92%
Ares dels Oms	213	403	528,95	614.978,17	35%
l'Alcúdia de Veo	114	214	532,55	158.666,00	72%
Cervera del Maestrat	382	711	537,62	752.559,86	51%
Quatretondeta	64	117	550,71	94.569,92	68%
Vilanova d'Alcolea	376	674	558,48	482.093,96	78%
Guadasséquies	260	457	570,02	366.852,18	71%
Alfauir	249	431	577,57	342.383,58	73%
Benicolet	399	681	585,71	366.700,78	109%
Xalans	561	947	592,68	2.466.924,19	23%
Calles	279	458	608,79	492.299,03	57%
Tírig	335	540	620,60	286.418,52	117%
la Torre d'en Besora	115	179	642,48	141.969,04	81%
Almedíxer	180	278	647,13	221.641,24	81%
Bufali	115	177	647,15	307.303,52	37%
el Toro	181	269	673,57	250.366,07	72%
Benasau	108	157	685,53	120.708,15	89%
Figueres	34	49	693,88	93.714,08	36%
Vilar de Canes	130	186	697,34	142.576,04	91%
Serratella	67	94	713,39	183.564,51	37%
Estubeny	94	129	726,82	131.381,12	71%
Benavites	469	636	737,20	449.824,60	104%
Catí	617	824	748,68	439.483,99	140%
l'Orxa	534	710	752,65	522.886,12	102%
Vallés	122	161	756,89	157.550,14	77%
el Palomar	455	598	761,62	640.965,50	71%
Segart	138	180	766,20	191.521,24	72%
Rugat	147	189	776,09	187.257,54	78%
la Torre de les Maçanes	600	770	778,81	653.106,73	92%
la Jana	606	739	819,77	502.216,36	121%
Sant Joanet	419	487	860,56	435.945,40	96%

Santa Magdalena de Polpís	829	891	930,90	796.634,23	104%
Gàtova	369	387	953,17	456.489,20	81%
Espadella	99	102	970,59	145.682,23	68%
Llocnou d'en Fenollet	938	928	1.010,65	473.276,26	198%
Fageca	105	101	1.038,43	120.929,47	87%
Titagües	548	516	1.061,77	561.210,46	98%
Quesa	783	718	1.090,72	562.229,76	139%
Alfondeguilla	963	876	1.099,34	486.121,67	198%
Bellús	378	343	1.100,66	277.559,70	136%
Torre Baixa	504	445	1.132,59	383.162,64	132%
Toga	140	123	1.138,21	120.742,13	116%
Argeleta	110	96	1.150,73	113.334,93	97%
el Ràfol de Salem	509	439	1.159,10	412.700,11	123%
Benafigos	190	161	1.183,11	141.575,14	135%
Montanejos	719	607	1.184,57	770.827,15	93%
Salem	536	441	1.216,24	566.392,64	95%
Benillup	135	110	1.222,93	65.383,95	206%
Xulilla	883	699	1.262,65	1.153.058,05	77%
Cerdà	485	383	1.266,80	221.273,31	219%
Carrícola	135	105	1.285,68	131.990,11	102%
Suera	874	650	1.343,86	543.798,99	161%
Alfara de la Baronia	798	568	1.405,69	1.288.387,54	62%
Xera	775	549	1.411,10	499.761,20	155%
les Useres	1.397	964	1.449,35	1.010.463,70	138%
el Castell de Guadalest	342	236	1.449,81	757.108,48	45%
Benissuera	284	192	1.477,80	100.128,87	283%
Cases Altes	272	159	1.708,06	181.774,46	149%
l'Ènova	1.682	954	1.763,62	1.582.956,69	106%
Cortes d'Arenós	582	327	1.780,79	293.425,87	198%
Vallibona	166	90	1.840,49	105.101,16	158%
el Castell de Vilamalefa	203	110	1.845,34	131.928,25	154%
Novetlè	1.632	879	1.856,76	604.016,98	270%
Beneixida	1.392	683	2.037,57	561.921,17	248%
Vallanca	340	159	2.136,14	207.638,94	164%
Gaibiel	421	184	2.289,89	425.530,68	99%
Palanques	76	33	2.304,85	32.803,66	232%
Torralba del Pinar	115	49	2.345,34	97.747,89	118%
Torrella	408	152	2.682,63	108.712,89	375%
Villores	116	43	2.704,54	39.142,35	297%
Benaixeve	625	216	2.894,00	536.763,24	116%
Begís	1.249	429	2.912,35	1.979.090,76	63%
Ares del Maestrat	631	206	3.063,73	257.696,44	245%
Matet	299	95	3.145,62	164.065,19	182%
Torre-xiva	326	90	3.622,22	126.448,71	258%
Castielfabib	1.057	262	4.032,60	348.840,72	303%
Daia Vella	3.282	770	4.262,97	533.091,16	616%
Sorita	897	140	6.408,79	160.293,86	560%

Quadre 9. Endeutament per habitant i sobre ingressos corrents en els ajuntaments valencians de 1.001 a 5.000 habitants (en € i percentatge sobre ingressos corrents) l'any 2013.

Ajuntament	Deute 2013 (milers de €)	Habitants	Deute/ Habitant	Ingressos corrents (€)	Deute/Ingres- sos corrents
Albalat de la Ribera	0	3.526	-	1.958.198,98	0%
els Poblets	0	3.402	-	3.685.618,01	0%
el Fondó de les Neus	0	3.041	-	2.399.706,76	0%
Míramar	0	2.597	-	3.260.146,44	0%
Agullent	0	2.428	-	1.838.997,56	0%
Massalavés	0	1.649	-	1.239.054,52	0%
Barxeta	0	1.623	-	1.209.159,73	0%
Xèrica	0	1.621	-	1.254.028,62	0%
les Salines	0	1.586	-	1.638.230,32	0%
Alcalalí	0	1.401	-	833.538,20	0%
Benidoleig	0	1.333	-	1.168.963,27	0%
Atzeneta del Maestrat	0	1.325	-	1.007.091,77	0%
la Canyada	0	1.249	-	949.742,74	0%
Sinarques	0	1.141	-	877.806,63	0%
Sant Jordi	0	1.127	-	1.927.273,67	0%
Quart de les Valls	0	1.080	-	658.845,47	0%
Fortaleny	0	1.026	-	639.198,00	0%
Benicull de Xúquer	0	1.014	-	779.945,40	0%
Alfarb	21	1.550	13,55	1.114.976,02	2%
Palmera	18	1.003	17,95	641.818,45	3%
Sumacàrcer	31	1.252	24,76	843.606,35	4%
la Romana	73	2.474	29,51	1.922.746,72	4%
Parcent	37	1.104	33,51	709.822,59	5%
Xaló	127	3.323	38,16	2.263.309,96	6%
Riola	73	1.842	39,63	886.641,64	8%
Biar	194	3.689	52,59	3.363.813,31	6%
la Vilavella	202	3.272	61,88	1.786.670,76	11%
Albalat dels Tarongers	72	1.144	62,94	909.435,72	8%
Ribesalbes	87	1.297	67,08	706.021,18	12%
Vilafamés	131	1.920	68,23	2.307.576,57	6%
Tous	90	1.314	68,31	1.840.643,73	5%
Traiguera	115	1.576	72,97	962.147,62	12%
Llanera de Ranes	86	1.098	78,32	634.080,80	14%
Càlig	168	2.130	78,87	1.184.678,46	14%
Bellreguard	386	4.765	81,01	3.497.883,94	11%
Rotglà i Corberà	93	1.135	81,94	657.986,52	14%
Catadau	239	2.789	85,84	1.737.031,29	14%
Formentera del Segura	414	4.629	89,44	2.461.046,64	17%
el Fondó dels Frares	121	1.217	99,18	850.196,82	14%
Xacarella	207	2.038	101,47	1.228.761,45	17%
la Pobla Tornesa	134	1.164	115,12	1.094.544,92	12%
Beniarrés	149	1.268	117,45	709.821,71	21%
Relleu	157	1.330	118,05	1.512.758,94	10%
Sollana	591	4.978	118,72	3.510.842,58	17%
la Font de la Figuera	262	2.150	121,73	1.496.538,64	17%
la Llosa de Ranes	466	3.721	125,24	2.055.760,02	23%
Camporrobles	176	1.372	128,21	831.700,37	21%
Venta del Moro	183	1.427	128,34	805.742,86	23%
Manuel	334	2.562	130,37	1.534.322,16	22%
Bell-lloc	154	1.179	130,62	872.995,62	18%
Gavarda	150	1.146	130,86	746.496,41	20%
Rafelguaraf	344	2.476	138,79	1.563.332,36	22%
Corbera	461	3.267	141,11	2.584.615,37	18%
Simat de la Valldigna	579	3.672	157,71	2.477.102,60	23%
Petrés	159	1.007	158,38	439.767,34	36%
Algimia d'Alfara	170	1.066	159,47	999.623,83	17%

Quatretonda	436	2.420	180,03	1.517.931,23	29%
Iàtova	394	2.153	183,00	1.614.652,84	24%
Benifairó de les Valls	428	2.245	190,53	1.223.102,62	35%
Real	451	2.330	193,56	1.724.669,74	26%
Llombai	549	2.780	197,37	1.250.223,42	44%
Càrcer	419	2.029	206,51	1.428.589,12	29%
Vall d'Alba	634	3.041	208,47	2.549.511,52	25%
Rafal	872	4.170	209,03	2.459.892,56	35%
Toixa	259	1.161	223,08	1.019.059,77	25%
la Serra d'en Galceran	239	1.048	228,05	758.769,08	31%
la Granja de Rocamora	559	2.437	229,56	1.286.636,51	43%
Agost	1.124	4.787	234,76	3.262.998,93	34%
la Font d'en Carròs	957	4.055	236,04	2.495.417,70	38%
Godolleta	818	3.441	237,72	3.038.001,11	27%
Polinyà de Xúquer	611	2.569	237,93	1.684.234,16	36%
Faura	836	3.513	237,96	1.652.954,78	51%
Alfarrasí	308	1.284	239,95	893.857,36	34%
Albuixec	967	3.908	247,44	3.443.923,74	28%
Massalfassar	606	2.411	251,35	2.727.923,52	22%
l'Alguenya	391	1.528	255,74	1.384.094,64	28%
Favara	699	2.456	284,43	1.779.464,86	39%
Sant Isidre	542	1.901	285,31	1.612.036,79	34%
Viver	468	1.633	286,59	1.115.555,49	42%
Cofrents	304	1.029	295,43	6.599.719,33	5%
Macastre	373	1.208	308,74	1.189.351,65	31%
Albalat dels Sorells	1.234	3.923	314,53	2.388.455,92	52%
Bonrepòs i Mirambell	1.125	3.497	321,60	2.093.882,47	54%
Vinalesa	1.044	3.244	321,95	2.048.573,29	51%
Antella	451	1.382	326,57	1.000.944,68	45%
Xella	978	2.752	355,53	1.543.603,96	63%
Almoines	821	2.305	355,98	1.475.297,53	56%
Beniarjó	671	1.846	363,34	1.114.902,34	60%
Vilafranca	892	2.399	371,94	1.785.147,00	50%
Setaigües	530	1.421	372,67	1.223.723,31	43%
Xelva	569	1.507	377,74	1.289.778,89	44%
Beniarbeig	734	1.915	383,44	1.400.695,11	52%
Piles	1.090	2.801	389,16	2.488.546,22	44%
Sant Joan de Moró	1.179	3.025	389,75	2.893.049,72	41%
Rafelcofer	576	1.450	397,27	944.361,89	61%
Alfara del Patriarca	1.328	3.215	413,17	2.315.524,80	57%
les Alqueries	1.888	4.507	418,90	3.489.931,38	54%
Moixent	1.980	4.697	421,45	3.150.454,60	63%
Busot	1.450	3.429	423,00	3.212.539,05	45%
Sant Mateu	889	2.066	430,13	1.432.368,28	62%
Bocairent	1.930	4.411	437,49	3.293.579,70	59%
Montesa	584	1.333	437,90	1.191.722,55	49%
Benassal	527	1.195	440,92	996.521,21	53%
Barx	605	1.333	453,81	1.084.587,55	56%
Benferri	875	1.927	454,22	1.134.183,47	77%
Artana	924	2.015	458,51	1.512.556,70	61%
Soneja	694	1.514	458,61	959.150,76	72%
Montaverner	844	1.800	468,81	1.824.375,67	46%
Cabanes	1.414	3.006	470,39	3.582.330,54	39%
Daimús	1.334	2.830	471,36	3.132.072,65	43%
Llutxent	1.241	2.491	498,01	1.593.751,38	78%
Beniparrell	968	1.937	499,70	4.170.758,71	23%
Beneixama	928	1.778	522,15	1.491.273,76	62%
Quartell	812	1.545	525,88	1.320.485,98	62%
Marines	981	1.843	532,45	1.199.335,24	82%
Montroi	1.557	2.923	532,65	1.782.173,46	87%

Aielo de Malferit	2.525	4.638	544,37	3.326.523,69	76%
el Villar	2.043	3.726	548,26	2.206.834,40	93%
Vilallonga	2.583	4.563	566,13	3.083.401,91	84%
Alcàntera de Xúquer	810	1.370	591,04	870.254,85	93%
Genovés	1.772	2.847	622,58	1.857.480,31	95%
Daia Nova	1.229	1.956	628,57	1.272.698,68	97%
Tibi	1.113	1.757	633,52	1.861.930,96	60%
Atzeneta d'Albaida	773	1.192	648,62	1.288.915,02	60%
Albocàsser	925	1.424	649,25	698.321,41	132%
Morella	1.825	2.724	670,14	2.889.944,01	63%
les Coves de Vinromà	1.330	1.925	690,74	1.132.229,62	117%
Benijófar	2.438	3.514	693,78	2.681.105,29	91%
Casinos	2.034	2.842	715,72	1.995.342,47	102%
Palma de Gandia	1.300	1.807	719,57	1.345.995,75	97%
Ademús	874	1.203	726,49	765.469,87	114%
el Verger	3.596	4.856	740,50	3.887.493,00	92%
Benirredrà	1.264	1.679	752,84	868.635,54	146%
Gilet	2.525	3.319	760,92	1.940.417,52	130%
l'Alqueria de la Comtessa	1.192	1.541	773,39	1.217.182,84	98%
Benifairó de la Valldigna	1.338	1.655	808,37	1.640.783,44	82%
Benimodo	1.861	2.269	820,19	1.846.376,10	101%
Orba	2.171	2.570	844,93	1.673.918,77	130%
Xeresa	1.933	2.268	852,25	1.824.504,43	106%
Aigües	927	1.073	864,32	712.004,95	130%
Estivella	1.198	1.384	865,29	1.014.878,24	118%
Senyera	1.043	1.169	892,17	738.521,35	141%
Alboraig	1.130	1.238	912,74	1.237.458,22	91%
Potries	955	1.002	953,16	766.434,16	125%
Bolbait	1.352	1.397	967,51	898.873,10	150%
Pedralba	2.869	2.957	970,36	2.460.575,99	117%
Navarrés	3.234	3.322	973,63	2.361.637,98	137%
Rossell	1.128	1.097	1.028,35	661.270,64	171%
Polop	4.967	4.688	1.059,48	3.817.522,22	130%
la Pobla del Duc	2.799	2.500	1.119,79	2.138.716,92	131%
Castellnou	1.151	1.026	1.121,48	732.584,11	157%
la Pobla Llarga	5.150	4.563	1.128,54	2.349.529,91	219%
Olocau	1.883	1.630	1.154,98	2.067.634,34	91%
Fontanars dels Alforins	1.324	1.003	1.320,47	944.569,97	140%
Real de Gandia	3.012	2.277	1.322,61	2.091.956,63	144%
Altura	5.441	3.898	1.395,96	2.634.608,10	207%
Ador	2.024	1.416	1.429,15	1.282.724,10	158%
Serra	5.038	3.313	1.520,55	3.247.768,72	155%
Benissanó	3.612	2.281	1.583,60	1.255.048,01	288%
Llaurí	2.337	1.318	1.772,90	931.358,23	251%
Loriguilla	3.511	1.852	1.895,64	2.399.090,11	146%
Anna	5.113	2.640	1.936,91	2.488.440,94	205%
Castelló de Rugat	5.101	2.328	2.191,15	2.169.605,07	235%
Xilxes	6.984	2.925	2.387,79	4.039.131,49	173%
Ròtova	3.313	1.275	2.598,44	1.107.266,53	299%
Vallada	19.392	3.169	6.119,21	2.751.459,62	705%

Quadre 10. Endeutament per habitant i sobre ingressos corrents en els ajuntaments valencians de 5.001 a 15.000 habitants (en € i percentatge sobre ingressos corrents) l'any 2013.

Ajuntament	Deute 2013 (milers de €)	Habitants	Deute/ Habitant	Ingressos corrents (€)	Deute/Ingres- sos corrents
Castalla	0	10.579	-	8.199.681,65	0%
Orpesa	0	9.878	-	24.730.889,84	0%
Canet d'en Berenguer	0	6.009	-	8.916.613,62	0%
Coix	56	7.135	7,85	4.239.887,25	1%
Meliana	560	10.661	52,53	7.246.145,59	8%
Canals	646	12.104	53,37	8.394.969,25	8%
Benissa	1.327	13.932	95,25	16.634.811,33	8%
Massanassa	899	8.888	101,15	8.362.084,69	11%
Torreblanca	580	5.726	101,29	4.351.741,16	13%
Alginet	1.345	13.068	102,92	9.181.171,54	15%
Benejússer	598	5.453	109,64	3.299.370,85	18%
Los Montesinos	701	5.043	138,92	3.493.957,15	20%
Xixona	1.061	7.366	144,04	8.607.560,17	12%
Alcàsser	1.451	9.520	152,42	6.517.221,12	22%
Banyeres de Mariola	1.167	7.157	163,06	6.219.852,08	19%
Nules	2.934	13.573	216,14	10.695.086,29	27%
Vilamarxant	2.041	9.414	216,82	7.535.867,77	27%
Muro d'Alcoi	2.165	9.062	238,93	6.785.923,89	32%
Cocentaina	2.849	11.558	246,50	9.980.881,76	29%
Alcalà de Xivert	2.053	8.208	250,12	9.693.058,75	21%
Vilanova de Castelló	1.965	7.458	263,50	4.958.714,12	40%
Xest	2.362	8.514	277,46	8.144.638,24	29%
Sogorb	2.678	9.089	294,64	8.443.323,37	32%
Sant Miquel de les Salines	2.138	7.012	304,90	4.223.411,15	51%
Aiora	1.667	5.457	305,44	4.483.220,18	37%
la Pobla de Farnals	2.288	7.483	305,73	5.695.195,02	40%
Tavernes Blanques	2.865	9.296	308,14	6.322.104,44	45%
Rocafort	2.138	6.841	312,47	5.041.415,64	42%
Museros	2.159	6.292	343,08	5.246.144,05	41%
Benaguasil	4.348	11.354	382,98	8.334.162,39	52%
Catral	3.423	8.648	395,83	4.314.181,56	79%
Utiel	4.923	12.311	399,88	7.712.972,02	64%
Alberic	4.426	10.943	404,45	7.229.009,77	61%
Onil	3.100	7.544	410,99	5.846.390,86	53%
Gata de Gorgos	2.623	6.270	418,37	5.049.316,74	52%
Benetússer	6.395	14.709	434,74	9.498.248,04	67%
Sedaví	4.549	10.201	445,90	6.975.296,01	65%
Pedreguer	3.772	7.757	486,25	7.359.853,91	51%
Albatera	5.965	11.983	497,82	7.574.779,33	79%
Almenara	3.214	6.149	522,65	5.643.873,76	57%
Godella	7.070	13.226	534,55	9.779.911,93	72%
l'Alcúdia de Crespins	2.900	5.319	545,19	3.108.013,37	93%
Teulada	7.887	14.452	545,74	16.078.119,60	49%
el Pinós	4.297	7.874	545,76	12.512.787,36	34%
Bunyol	5.474	9.941	550,60	8.399.470,72	65%
Redovà	4.271	7.672	556,70	5.525.896,40	77%
Betxí	3.242	5.815	557,47	4.884.614,47	66%
Sant Fulgenci	7.098	12.688	559,41	7.766.517,44	91%
Xeraco	3.573	6.251	571,53	5.478.819,25	65%
Saix	5.775	10.091	572,31	7.181.917,83	80%
Callosa d'en Sarrià	4.235	7.371	574,55	7.134.667,82	59%
Benigànim	3.609	6.232	579,16	3.801.035,92	95%
Ondara	3.885	6.613	587,47	5.434.445,22	71%
Nàquera	3.603	6.051	595,46	7.342.572,42	49%
Torís	4.084	6.678	611,59	5.919.421,19	69%
l'Olleria	5.689	8.597	661,69	6.527.680,82	87%

Sant Antoni de Benaixeve	4.883	7.332	665,97	5.159.752,21	95%
Algorfa	3.548	5.004	708,95	3.011.503,34	118%
Foios	5.068	7.078	716,07	5.010.285,31	101%
Dolores	5.305	7.314	725,31	5.122.870,66	104%
l'Alcora	8.237	10.797	762,90	13.128.969,97	63%
Benifaió	9.090	11.830	768,39	8.942.034,37	102%
Borriol	4.062	5.276	769,83	3.774.246,85	108%
el Puig de Santa Maria	7.346	8.943	821,41	8.715.787,76	84%
Montserrat	6.076	7.301	832,19	5.331.792,08	114%
Picanya	9.551	11.223	850,98	7.980.273,02	120%
l'Alcúdia	9.917	11.563	857,62	10.371.633,12	96%
Pego	9.700	10.957	885,29	10.186.917,66	95%
Rafelbunyol	8.003	8.855	903,79	5.919.457,54	135%
Peníscola	7.442	8.182	909,56	12.857.254,57	58%
Énguera	5.591	5.872	952,21	3.761.482,55	149%
Almussafes	8.772	8.567	1.023,93	14.180.942,24	62%
Moncofa	6.823	6.501	1.049,59	9.747.692,08	70%
Almàssera	8.210	7.285	1.126,96	3.839.361,15	214%
Guadassuar	7.389	6.013	1.228,90	4.189.173,53	176%
Montfort	10.066	7.807	1.289,32	6.552.996,91	154%
Monòver	16.438	12.720	1.292,32	10.458.237,03	157%
Bigastre	9.960	6.730	1.479,92	4.297.647,50	232%
Albaida	10.092	6.078	1.660,47	5.526.950,36	183%
Finestrat	20.503	7.095	2.889,82	13.290.467,85	154%

Quadre 11. Endeutament per habitant i sobre ingressos corrents en els ajuntaments valencians de 15.001 a 50.000 habitants (en € i percentatge sobre ingressos corrents) l'any 2013.

Ajuntament	Deute 2013 (milers de €)	Habitants	Deute/ Habitant	Ingressos corrents (€)	Deute/Ingres- sos corrents
Rojals	759	21.686	35,00	11.792.258,85	6%
Massamagrell	1.052	15.628	67,31	8.850.899,56	12%
Carlet	1.757	15.335	114,57	10.296.921,71	17%
l'Eliana	2.069	17.527	118,03	14.904.105,52	14%
el Campello	3.536	28.184	125,46	28.004.659,44	13%
Onda	5.306	25.572	207,49	24.784.416,48	21%
Santa Pola	7.736	34.134	226,64	30.940.698,37	25%
Crevillent	6.716	28.382	236,63	22.290.977,69	30%
Riba-roja de Túria	5.141	21.520	238,91	22.325.551,39	23%
Bétera	5.677	21.566	263,25	19.370.379,69	29%
Albal	4.236	15.893	266,56	12.365.261,13	34%
Almoradí	5.633	19.788	284,66	12.334.596,86	46%
Picassent	6.128	20.420	300,11	15.392.451,57	40%
Alzira	13.626	44.788	304,23	37.043.663,15	37%
Sueca	9.074	28.961	313,32	24.518.570,82	37%
Vinaròs	9.174	28.829	318,23	25.032.534,40	37%
Sant Joan d'Alacant	7.469	23.026	324,39	17.662.827,30	42%
Benicarló	9.095	26.491	343,32	23.143.130,33	39%
Mutxamel	8.142	23.707	343,43	18.733.458,42	43%
Alfàfar	7.356	20.973	350,75	17.107.900,97	43%
Paiporta	8.704	24.787	351,14	17.757.305,46	49%
Puçol	6.802	19.320	352,07	16.621.289,27	41%
Ibi	8.480	23.634	358,81	16.675.926,73	51%
Villena	12.542	34.834	360,04	29.412.830,90	43%
Asp	7.381	20.341	362,84	16.934.654,72	44%
Aldaia	11.640	31.028	375,16	21.284.276,99	55%
Petrer	13.161	34.757	378,66	22.484.276,74	59%
Algemesí	11.266	28.000	402,36	17.958.610,13	63%
Llíria	9.574	23.576	406,09	17.629.315,73	54%

Montcada	9.368	21.930	427,16	13.215.014,35	71%
Oliva	11.879	27.787	427,50	21.821.965,53	54%
Almassora	11.788	26.186	450,15	24.102.074,72	49%
Ontinyent	17.352	36.974	469,31	26.688.083,11	65%
la Pobla de Vallbona	10.710	22.499	476,01	16.882.382,41	63%
Xiva	7.759	15.204	510,34	12.783.549,76	61%
Pilar de la Foradada	12.690	23.670	536,12	26.502.337,24	48%
Catarroja	15.954	27.654	576,93	18.485.764,10	86%
Quart de Poblet	15.461	25.174	614,18	23.168.210,19	67%
Benicàssim	11.884	18.989	625,84	33.915.518,62	35%
Manises	19.490	31.057	627,56	23.708.932,96	82%
Mislata	27.764	43.775	634,25	26.882.107,11	103%
la Nucia	12.498	19.524	640,13	18.639.523,49	67%
Requena	13.517	21.066	641,67	13.237.632,44	102%
la Vila Joiosa	22.048	33.834	651,65	34.794.509,49	63%
Burjassot	25.706	38.148	673,86	22.596.687,92	114%
Borriana	23.558	34.744	678,04	27.979.456,26	84%
Xirivella	20.231	29.796	678,97	18.103.575,41	112%
l'Alfàs del Pi	15.345	21.969	698,51	19.234.763,17	80%
Carcaixent	14.866	20.590	721,99	16.518.559,07	90%
Silla	13.702	18.834	727,50	13.678.708,75	100%
la Vall d'Uixó	23.609	32.202	733,15	27.109.907,82	87%
Xàtiva	21.941	29.400	746,30	25.201.600,68	87%
Dénia	33.266	44.450	748,38	50.036.999,76	66%
Guardamar del Segura	13.556	16.957	799,44	17.101.890,58	79%
Tavernes de la Valldigna	14.812	17.916	826,75	16.665.828,70	89%
Altea	21.856	24.333	898,18	25.525.997,80	86%
Xàbia	30.122	33.149	908,69	39.187.491,10	77%
Callosa de Segura	17.288	17.992	960,86	11.185.224,03	155%
Alaquàs	35.279	30.273	1.165,37	20.955.586,84	168%
Novelda	31.874	26.517	1.202,02	20.113.815,41	158%
Calp	40.370	29.442	1.371,17	35.954.693,66	112%
Alboraia	42.331	23.269	1.819,19	17.730.843,05	239%
Cullera	40.973	22.292	1.838,01	25.155.376,98	163%

missió

La Fundació Nexa té com a missió contribuir a la millora i al progrés de la societat valenciana mitjançant la generació, la difusió i el debat d'idees.

fundadors

Els fundadors de la Fundació Nexa són l'Associació Cívica Valenciana Tirant lo Blanc i diverses persones a títol individual.

objectius

Tenim la voluntat d'estendre la consciència nacional valenciana a la majoria de la població del País Valencià per a assolir el màxim d'autogovern i de cohesió social possibles. Volem aprofundir en el funcionament democràtic de les nostres institucions, i volem potenciar els trets culturals, lingüístics, socials i econòmics propis del poble valencià.

valors

La Fundació Nexa vol promoure la cooperació entre els agents socials en clau valenciana, democràtica, oberta i plural, transformadora i moderna. Aquestes són els valors que ens defineixen.

temes

Tractem múltiples temes que s'estructuren al voltant de tres eixos, sempre pensats en un marc valencià i global:

- enfortiment de la democràcia i de la cohesió social
- economia i sostenibilitat
- identitat, cultura i patrimoni

activitats

Els objectius de la fundació es duen a terme per mitjà de diferents activitats: seminaris, jornades, presentacions de llibres, tertúlies, publicacions, convocatòries de beques i premis, etc. El principal mitjà de comunicació és la pàgina web fundacionexe.org. Mensualment enviem un butlletí digital en què s'informa de totes les novetats, al qual us podeu subscriure en la pàgina web.

Publicacions de la Fundació Nexe
www.fundacionexe.org/publicacions

Col·lecció Demos

1. **La política lingüística al País Valencià. Del conflicte a la gestió responsable**, de Susanna Pardi-
nes i Nathalie Torres.
2. **El finançament dels valencians. Una insuficiència històrica**, de Rafael Beneyto Cabanes.
3. **Valencians i democràcia. Del malestar a la proposta**, de Carlos Villodres Iglesias.
4. **Una nova planta per als valencians. Possibilitats i límits per a l'organització política i adminis-
trativa del País Valencià dins la Constitució de 1978**, d'Andrés Boix Palop.
5. **El darrer cicle immobiliari al País Valencià. O el progrés de la misèria**, de Josep Lluís Miralles
i Garcia.
6. **La ciutat construïda. Del pla urbanístic al procés ciutadà**, de David Estal, Ramon Marrades i
Chema Segovia. Pròleg de Josep Sorribes.

Col·lecció Àgora

1. **Valors per a un republicanisme cívic valencià. Idees per a l'acció del valencianisme**, de Joan
Alfred Martínez.
2. **L'endeutament dels ajuntaments valencians i les retallades a l'autonomia local (2010-2013)**,
de Rafael Beneyto.

Amb l'Editorial Afers

Nació i identitats. Pensar el País Valencià, Vicent Flor (editor).

Col·lecció Àgora, núm. 2
Director acadèmic: Vicent Flor i Moreno

Primera edició: febrer del 2015

© del text: Rafael Beneyto
© d'aquesta edició: Fundació Nexe (www.fundacionexe.org)

Fotos de portada: Viquipèdia.

Producció: Jaume Ortola
www.riuraueditors.cat
Carrer de l'Agregació, núm. 1, 2n 1a
08041 Barcelona

ISBN: 978-84-943249-2-5
Dipòsit legal: B. 4036-2015

Amb el suport de:

TLB
TIRANT LO BLANC

#AgoraNexe2

fundació ▶ nexa

Idees per a la societat valenciana del futur